aña 13
no. 10
desember 1982

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

pag. 12

LITERATURA ARUBANO, pag. 7

"Beach" di Mangel Halto: mantenshon of destrukshon?, pag. 10

Vengansa, pag. 16

TEROR!, pag. 17

OPERASHON CONCORD, pag. 3

Kreatieve ekspressie: vak of systeem?, pag. 12

redaktie: c. tromp, r. oomen, h. oplaat, q. maduro en l. emerencia.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur: madonna stephens, voorzitter; henk weustink, vice-voorzitter/2e penningmeester; jani stamper, 1e sekretaris; jaime mata, 1e penningmeester; mirella wijngaarden, 2e sekretaris.
sekretaresse kant.: mevr. f. alexander.
bank simar: a.b.n. 31.47.290.

SKOL & KOMUNIDAT

aña 13 - no. 10

desember 1982

sindikato di maestronan di aruba

PREISNAN PA ABONO RIBA SKOL & KOMUNIDAT PA AÑA 1983 (10 NUMERO)

- ☐ antias naf. 32,50
- ☐ hulanda ku bapor naf. 32,50
- ☐ hulanda ku avion naf. 55,—
- ☐ otro paisnan ku bapor naf. 32,50

nomber: ....

....

adres: ....

....

manda un chèk of deposita plaka riba kuenta bankario a.b.n. nr. 31.47.886.
manda e formulario aki pa:
skol & komunidat,
cashero 17, aruba, n.a.

OPERASHON CONCORD

Pa mas ku un luna bo por a wak nan kasi tur atardi den IOWUA-recreation centre, aya p'abou, banda di Eagle Beach, wardando riba mas notisia enkuanto e ultimo desaroyonan rònt di e kasino di hotel Concord. Aya e empleadonan di e kasino a komberti e recreation-centre den nan sentro di krisis. Un poko mas pa nort, den e blòki di beton mas mahos i mas halto ku nos konose n'Aruba, e negosashonnan tabata tumando lugá riba e di dieshete piso den e luhoso suite di señor Rafael Caballero, ehekutivo maksimo di Aruba Hotel Enterprises. Den e suite ei e negosashonnan a tuma lugá pa yega na un reapertura di e kasino.

E historia ta konosí. Aruba Hotel Enterprises, e impresa lokal di e grupo Gorondona, propietario di e hotel i e kasino, tabatin un kontrato ku un operador ku mientras tanto a bira un persona basta kontroversial: Leon Samberg. E persona aki aparentemente tabata un operador sublime foi punto di bista komersial. El a amplia e kasino di Concord di tal forma k'el a bira un di esunnan mas grandi den area di Karibe. El a introdusi formanan di efisiensia den e kasino di un nivel masha halto mes i finansieramente e negoshi tabata kore manera un trein. Sinembargo, ku tur su sintí pa e aspekto komersial di e kasino, e tabata falta un kalidat elementario pa un manager: e kalidat di por anda ku e personal. Su manera di aktua for di kuminsamento tabata inserá un arogansia ku difisilmente e empleadonan di su kasino por a aseptá. Medidanan fastioso a ser tumá sin konsultá ku e empleadonan i te asta e tabatin problema ku dirigentenan di AHE pa motibo di su aktitut arogante. Ta e aspekto aki a kousa ku den kurso di tempo e problemanan den e kasino a kulminá te na e punto kaminda un desakuerdo entre Samberg i un shopsteward a resultá den un maltrato. E desaroyonan ku a sigui despues a bai masha lihé. E personal indigná a para trabou pa evaluá nan posishon i e gerensia di e kasino a kontesta ku seramento di e kasino. Di un dia pa otro 230 empleado a keda sin trabou!! Varios kaso a bai dilanti hues, pa asina wak kua di e partidonan a aktua malo of korekto, pero mientras tanto, for di dia 6 di oktober 1982, e 230 empleadonan a keda sin entrada!

→

Representantenan

Mientras tanto gezaghebber interino Zaandam a kita e "verblijfsvergunning" di Samberg. El a hasi esaki pasobra Samberg a haña su "verblijfsvergunning" bou di e kondishon ku e lo operá un kasino i komo ku nan a sera e kasino, no tabatin motibo mas pa Samberg keda ku un "verblijfsvergunning".
Anke ku e trahadónan di kasino i nan sindikato a keda masha kontento ku e salida di Samberg, esaki no a trese un solushon pa e problema imenso di un kasino será i 230 hende riba kaya.
E negosashonnan entre FTA i AHE a pega kompletamente. E motibo pa esaki tabata e mesun motibo pa kual e promé dos mediashonnan a frakasá: Fuera di e echo ku nan (e dos diputadonan promé i despues e komishon di eilandsraad) a laga FTA un banda, no a konsultá ku nan, nan mester a deal ku *representantenan* di Aruba Hotel Enterprises notario J. R. Croes i abogado C. G. Maduro, ku no por a i no *kier* a mustra ningun, pero ningun komprenshon pa e punto di bista di e sindikato. Te asta tin indikashonnan ku ta mustra ku e representantenan tabata formulá e eksihensianan di AHE sin ku e doñonan di AHE tabata bon na altura di loke tabata pasando. E representantenan aparentemente tabatin un "carte blanche". E echo ku señor Caballero tin biaha tabata presente no kier men ku e tabata na altura, ya ku ta apenas un luna e tabata na Aruba i ta di un banda só e tabata haña su informashon: di banda di mr. J. R. (Raymond) Croes i di mr. C. G. (Joe) Maduro.
Anke ku por bisa ainda ku mr. Maduro a aktua segun su profeshon komo abogado tòg ta surgi e pregunta si notario J. R. Croes aki, no a surpasá tur limite stipulá pa lei pa su profeshon. Tanto den e promé mediashon ku den e di dos (esun ku e komishon di eilandsraad) el a aktua komo representante di AHE algo ku segun nos ta prohibí pa un notario i pa kuaì el a yega di haña un "waarschuwing" kaba, despues ku FTA a entregá un keho kontra dje pa motibo di un asunto similar ku a hunga na e mesun kasino den kuminsamento di e aña aki. Nos lo bin bèk riba e ròl ku e notario a hunga den e kaso aki.

Kontakto direkto

Mientras tanto gobierno sentral a keda formá i mes ora despues di nan huramentashon minister Jules Eisden di asuntonan di labor i minister Mito Croes di hustisia a bula bin Aruba pa wak kiko nan por hasi pa yega na un solushon. E ora ei e promé dos intermediashonnan (esun di diputadonan Oduber i Leo i e otro di e komishon di eilandsraad) a frakasá kaba pa e motibonan ku nos a deskribí aki riba kaba. P'esei e promé paso ku e ministernan a tuma, ta pa eksihí di negosiá direktamente ku e doñonan di AHE. Notario Raymond Croes tabata inakseptabel komo representante di AHE i minister Croes a duna AHE di konosé ku momento mr. J. R. Croes sinta na mesa, nan lo por tuma pasonan hurídiko kontra dje, ya ku e lo por ta aktuando kontra lei. Ora ku minister Croes a mustra nan riba e vonnis pa ku J. R. Croes di algun tempo pasá, e dirigente di AHE, señor Caballero a spanta i mesora a bai di akuerdo pa laga J. R. Croes afó, ya ku nan no kier a hasi nada kontra lei. P'esei den e siguiente reunionnan di banda di AHE e señores Caballero i Montero a sinta na e mesa di negosashon.
Dor ku e kontakto di e forma aki a bira mas direkto, a bira posibel pa yega na mas komprenshon di ambos banda ya ku awor e doñonan no ta haña nan informashon mas di banda di Raymond Croes só, pero nan por a tende e otro banda dje medaya tambe. Esaki a mustra di ta algo masha valioso i ku finalmente a kondusí na e solushon di e konflikto i ta e mérito di e ministernan ku nan a perkurá pa e kontakto direkto entre e doñonan di AHE i FTA keda realisá.
Biniendo bèk riba e negosashonnan mes, e punto di salida di e mediadornan tabata pa yega na un solushon duradero i pa tuma mas tanto ku ta posibel di e empleadonan bèk den servisio. Den e kuadro ei nan mester a evita ku AHE ta bai verhür (lease) e kasino, ya ku e ora ei tur empleado mester bai solisitá di nobo i nan lo pèrde tur nan derechonan di pension, añanan trahá etsetera. Fuera di esaki lo tabata masha dudoso ku e ora ei tur trahadó lo haña nan trabou bèk. E punto aki di hürmento di e kasino lo bira algo masha delikado ora ku mas aleu a sali na kla ku un grupo misterioso lo tabata moviendo tras di pantaya. Te n'e momento ei sinembargo AHE tabatin eksplotashon di e kasino den su propio man.

Bon rumbo

Pa loke ta toka e negosashonnan: na kuminsamento, di banda di AHE a bin e ponensia padilanti ku Samberg mester bin bèk, pasobra tabata masha difísil pa haña un otro operador ku e kalidatnan komersial di Samberg. Esaki sinembargo tabata algo inakseptabel pa e sindikato i durante e siman ku a sigui. (Nos ta papia aki di e siman di 7 pa 14 di november) e mediadornan a purba yega na un kompromiso riba e punto aki.
Loke nan no tabata sa e momento ei tabata ku AHE den sekreto tabat negosiá ku un operador nobo. Nan (AHE) a kuminsa realisá ku si Samberg mester bin bèk esaki lo inserá problemanan konstantemente den e kasino. Ta bin aserka ku te na e momento ei nan a sufri un perdida kaba di mas ku 1.5 miyon dòlar, algo ku ta hasi ningun kapitalista kontento, no maske kuanto plaka e tin kaba. Pa tur e motibonan aki nan a buska kontakto ku Mandy Campo, e di dos homber den e kasino renombrá "Ceasar's Palace" na Las Vegas. Problema tabata sinembargo k[...] e tabata pidi mucho plaka, pero e komber[...]sashonnan ku Campo a sigui i aparentemente nan a bai den un bon rumbo. Campo te asta a bin Aruba, den e weekend di 7 di november i den kurso di e siman e otro partidonan envolví den e negosasionnan tambe a haña sa di esaki. Un solushon tabata aserkando.

Vrum vrum

Durante e mesun dianan ei, pa ta mas eksakto den kurso di diahueps, dia 11 di november, un vrum vrum a kuminsa kore ku tabatin un otro grupo (un grupo lokal) ku den sekreto tabata hasi esfuersonan pa haña e operashon di e kasino. E grupo aki aparentamente lo tabatin kontakto ku notario mr. J. R. Croes.
Rumor a plama ku e notario a kaba di regresá for di Merka den kompanía di Samberg i ku el a pidi Zaandam pa un "verblijfs-vergunning" nobo pa Samberg. E intenshon tras di esaki, segun e rumornan[...]

tabata pa e grupo lokal haña e kasino pa "lease" i ku Samberg, ku kual e notario tabatin un amistat profundo, lo sigui operá kasino pa nan. E notario lo a proponé algo nilar un biaha kaba na e doñonan di Concord, bisando aserka ku den tal kaso FTA mester keda pafó di e kasino.
Pero, si akaso Samberg haña su "verblijfsvergunning", esaki lo a nifiká un desaster pa e negosashonnan ku tabata andando. Momento ku Samberg haña su "verblijfsvergunning", AHE lo tabata mará na un kontrakt ku ne (esun ku nan tabatin ku ne lo mester a sigui kasi dos aña mas) i outomatikamente tambe na e problemanan ku e empleadonan. Fuera di esaki AHE no tabata mucho interesá mas pa "lease" e kasino ya ku e ora ei nan lo pèrde di gana mas plaka, pasobra ta hür só nan lo kobra e ora ei i no e ganashi. Ta bin aserka ku e negosashonnan ku Mandy Campo tabata bai den un bon rumbo i ku un regreso di Samberg lo a terminá esei tambe. Pa tur e motibonan aki *tur* e partidonan envolví a mira ku mester evitá pa Samberg haña un "verblijfsvergunning". P'esei, e siguiente maínta, diaberna, dia 12 di november, minister Croes a yama Zaandam pa bis'e ku el a tende ku un petishon a ser entregá pa un "verblijfsvergunning" pa Samberg i ku esaki lo no kuadra ku maneho

E siguiente dia, diasabra, Diario (i atardi Amigo e tambe) a publiká un storia den kual tabata ser papiá di ku minister Croes lo duna Samberg un "verblijfsvergunning" pa dos aña, kompletamente kontrali na loke minister Croes a bisa Zaandam un dia promé.
E mesun diasabra mainta atrobe tin telefon pa Montero. Na otro banda atrobe e mesun diputado!! E tabatin e kurashi di bolbe pidi un kombersashon, despues ku nan a gewon keda sin bin e nochi anterior. Montero, ainda disgustá di esei i probablemente konsiente di e echo ku weganan sushi ta wordo hungá, e ora ei a bis'e pa yama bèk dialuna. Den su mente e momento ei kaba kisas e tabata konbensí ku promé ku dialuna lo yega na un solushon, di manera ku e diputadonan no por a hasi nada mas pa bloke un akuerdo.

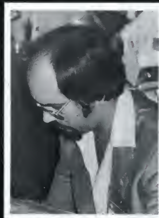
Kana a yena

Kon ku bai bin, a bira bisto ku tabatin personanan ta purba di bruha tera: Un grupo lokal ku kier hür e kasino (ekskluyende e sindikato), un notario ku ta pone preshon riba B.C. pa duna "verblijfsvergunning" pa Samberg, dos diputado ku ta pone preshon riba un dirigente di AHE pa no yega na un

mas halto den e kompania i ku e kosnan aki mester kaba. E abogado ya a kosta e kompania un kantidat di plaka (segun nos fuentenan un montante di f. 150.000 a kai) i kos no por sigui asina. Aparentamente Raymond e ora ei a kontesta ku si Caballero no akseptá su proposishon e, Raymond, lo retirá su mes for di e kompania!!
Kontesta di Caballero tabata masha simpel den e sentido ku e, Caballero, no ta wòri. E kombersashon a kaba!!
E deliberashonnan a sigui gewon i mas o menos 12 'or di anochi e partidonan a yega na un akuerdo. AHE a laga Samberg kai i FTA a laga Benny Vrolijk kai!! AHE alabes a yega na un akuerdo ku Mandy Campo mientras ku FTA a pone algun eksihensia un banda enkuanto un CAO nobo. Tabata falta solamente taipmento di e protokòl. E siguiente dia, diadomingo 14 di november, pa mas o menos 8 'or di atardi e protokòl a keda firmá: E 7 puntonan di e protokol akordá ta:
1. En bista ku sr. Leon Samberg lo no wordo akseptá pa FTA i ku e no tin e permiso nesesario pa operá a kasino di Concord, AHE lo nombra un operador nobo.
2. Na e reapertura di e kasino, dia 17 di november 1982, tur empleado di e kasino lo resibi nan trabou bèk, ku eksepshon di Ben-

JOE MADURO

DANIEL LEO

NEL ODUBER

MITO CROES

di minister di hustisia (den su nomber Zaandam ta aktua ora di otorgá un "verblijfsvergunning") i ku esaki lo stroba e negosasionnan seriamente. Zaandam a kontesta ku e no sa di ningun petishon i ku e lo tene kuenta ku esaki.
Pa e momento ei e partidonan den e suite di Caballero a kere ku e problema di e "verblijfsvergunning" a keda solushoná.
E anochi ei sinembargo mas o menos 9 'or telefon a ring pa Rafael Montero i na otro banda tabata tin un stem ku un "r" straño, e stem di nos diputado di turismo, Daniel Leo. (Nos no sa si e tabatin su golden helm di 500 dòlar bistí e momento ei!!). El a indiká ku AHE *no* mester yega na un akuerdo ku minister Mito Croes i ku si mester yega na un areglo ku ta gobierno insular tabata esun ku kual mester yega na un areglo. El a pidi pa topa ku Montero i Caballero pa papia e asunto aki hunto ku su kolega Nel Oduber. Montero difisilmente por a nenga e enkuentro i a keda warda nan hunto ku Caballero. Pero nan por a keda warda te muri pasobra e diputadonan no a bin. Nan no tabatin ni sikiera e desensia pa kanselá e meeting!!

akuerdo i un publikashon falso den dos korant ku e meta pa instigá e sindikato kontra e mediadornan!!
Ku henter e kampaña aki a frakasá ta voral debí na e echo ku FTA tabata bon na altura di e weganan aki i ku ningun momento nan a pèrde kabes. E diasabra ei, ora nan a tende di e publikashon, nan a konkluí sí, ku mester bin un akuerdo mas lihé ku ta posibel. P'esei nan a yama e mesun diasabra tur e partidonan hunto i nan tur tabata di akuerdo pa purba yega na un akuerdo e mesun diasabra ei.
I asina a sosode. E diasabra atardi ei tur e partidonan atrobe a reuni den e suite di Rafael Caballero.
Pa mas o menos 7 'or i mei telefon a sona un biaha mas den e suite. Na otro banda e biaha aki ningun diputado, pero J. R. Croes, e notario himself. Den su ultimo intento desesperá el a purba di konbensé Caballero pa akseptá *sú* proposishon enkuanto un solushon pa e konflikto. E momento ei aparentemente Caballero su kana a yena pasó el a kontestá masha fuerte mes puntrando J. R. Croes ki interesnan e tabata defende i ku ta e, Caballero, ta e outoridat

ny Vrolijk ken su kaso lo determiná den Korte di Antias Hulandes.
3. Lo no wordo pagá salarionan pa e periodo ku Concord kasino tabata será, ku eksepshon pa e empleadonan ku den e periodo ei tabata ku vakansi of malo, efektivo dia 6 di oktober, esta dia ku e kasino a sera.
4. E kontrakto kolektivo eksistente entre FTA i AHE lo wordo ekstendí pa un aña, kuminsando for di 1 di september 1982 i lo kaduká 31 di ougustus 1983.
5. Tur empleado ku ta wordo kubrí pa e kontrakto kolektivo, lo resibi un oumento di salario, na un suma igual, kual oumento lo representá 6% riba na salario basiko, ku lo drenta na vigor dia 16 di yanüari 1983.
6. Gerensia di AHE lo presentá na FTA un lista di empleadonan, ku a komete aktonan kastigabel, pa kual nan lo tin un periodo di prueba di 4 luna. I den kaso ku un di empleadonan kometé un akto similar, gerensia lo tuma medidanan disiplinario.
7. E partidonan, esta tanto AHE komo FTA i su miembronan lo no tuma ningun akshon legal kontra di otro, relashoná ku e seramento i reapertura di e kasino. Mientras ku e kasonan ku a ser apelá kaba, lo konti- →

nua, pero e resultadonan di esakinan lo no afekta e protokol aki.
E punto mas pisá pa FTA den e protokol tabata e punto den kual nan a laga kai nan shopsteward. E persona ku mester a wanta mas tanto slá (literalmente vorall!) a keda komo uniko viktima di henter e lucha. Nos mes por a kere esaki difisilmente i investigando e asunto aki nos a haña sa ku e operador nobo, Mandy Campo, tambe ta mira e inhustisia ei i segun nos informashonnan el a bai di akuerdo (informalmente) pa tuma Benny Vrolijk bek den servisio. E uniko restrikshon lo ta ku e lo no por bira shopsteward pa algun tempo!!!

"White collars"

Nos a purba di pinta e susesonan mas kompleto ku ta posibel i mirando henter e puzel nos por yega na un konklushon só: E kaso aki ta hole masha stinki mes!!
Preguntanan grandi ta keda sin kontesta. Kiko por ehèmpel lo tabata e motibo eksakto pa e diputadonan pa bai purba saboteá un posibel akuerdo?
Dikon Zaandam no a koregí e notisianan falso enkuanto ku minister Croes lo tabatin intenshon pa duna Samberg un "verblijfsvergunning" pa dos aña? Dikon Zaandam no a koregí su kolega diputado ora e ultimo aki a ripiti tal ponensia den un reunion di "eilandsraad"? Zaandam tabata bon na altura di e berdat enkuanto esaki, pero a keda keto ora mentiranan a ser plamá.
Un otro pregunta ta toka e ròl ku e notario a hunga den henter e asunto aki. El a aktua en berdat segun tur etika di su profeshon komo notario? Nos ta sita un passage for di e konsiderashonnan di e veredikto ku a ser duná, despues ku FTA a lansa un keho kontra notario J. R. Croes pa motibo di su aktuashon komo konsehero di AHE den e negosasionnan pa un c.a.o. nobo pa e kasino di Concord na kuminsamento di e aña aki:
"— Overwegende dat het Hof het dan ook, gelet op de waardigheid van het ambt en de vereiste onafhankelijkheid van notarissen, ongewenst acht dat een notaris als adviseur van een der partijen in het kader van c.a.o.-onderhandelingen optreedt;
— Overwegende dat het Hof mitsdien van oordeel is dat notaris Croes, door zich intensief in te laten met c.a.o.-onderhandelingen en in dat kader als adviseur van een der partijen op te treden, heeft gehandeld in strijd met de waardigheid en het karakter van zijn ambt, zodat een waarschuwing op zijn plaats is; ets."
Anke ku den nos kaso e biaha aki no ta trata di negosasionnan pa un c.a.o. nobo, tòg nos ta puntra nos mes si e notario den su aktuashon komo representante i konsehero di AHE, den e ultimo kaso aki, no a pone un biaha mas e supuesto independensia di su persona komo notario na duda. Nos ta kere ku un investigashon enkuanto esaki lo ta na su lugá. Meskos ku un investigashon di e otro preguntanan.

Konkluyendo nos mester remarká ku na aña 1982 aparentemente ainda ta posibel na Aruba ku un negoshi por sera su porta di un dia pa otro poniendo tur empleado riba kaya sin mas.

Nog gelet op artikel 43 van het Reglement op het Notarisambt in de Nederlandse Antillen (P.B. 1868 no. 16).

B E S C H I K K E N D E:

Geeft mr. J.R. Croes, notaris op Aruba, een waarschuwing terzake voormeld.

Aldus gegeven op 30 maart 1982 door mr. J.M. Saleh, president, en mrs. D.J. van Dijk en P.A. Offers, leden van het Hof van Justitie, in tegenwoordigheid van M.A. de Lannoy, wnd. griffier van het Hof.

w.g. M.A. de Lannoy w.g. J.M. Saleh

VOOR AFSCHRIFT;

De Griffier van het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen.

Nos ta di opinion ku e kaso aki di Concord kasino a mustra nos un biaha mas kon *vulnerabel* e posishon di nos trahadónan i di nos ekonomía en general ta. Nan destino ta den man di algun persona ku por hasi i deshasi manera nan kier.
MESTER bin mas kontrol riba e maneho di un empresa, di parti di gobierno i di parti di sindikatonan. Nos ta kere ku lo ta bon si e sindikatonan aki na Aruba pone mas enfasis riba e aspekto aki den nan lucha, e aspekto di partisipashon riba tur nivel.
Pa loke ta kontrol di parti di gobierno nos ta kere ku esaki mester ta ankrá den sierto leinan ku mester prevení por ehèmpel un seramento di un negoshi di un dia pa otro. Alabes mester bin un mihó kontrol riba nos gobernantenan més. Mester introdusí leinan ku kual por ehèmpel por baha un diputado sin mas ora keda probá ku el a purba hasi daño na nos ekonomía.
E remarkenan tokante "white collar crime" di outoridatnan hustisial poko tempo pasá ainda ta fresko den nos memoria. Ironía di e kaso ta sinembargo ku e leinan aki mester wordo introdusí i apliká dor di e mesun gobernantenan ku hopi biaha sa masha bon kiko ta "white collar crime". ●

Landsbemiddelaar EDDY MADURO

KOINSIDENSIA

Nos a tuma kontakto ku notario J. R. Croes pa haña sa su punto di bista den e asunto aki.
Na promé instansia el a duna nos di konosé ku no ta su kustumber pa papia ku prensa, ya ku si ta toka algo di un kliente (den e kaso aki AHE), ta e kliente tin ku duna su punto di bista, segun sr. Croes. P'esei e no kier a bisa tampoko ki solushon é tabatin na bista pa e konflikto. El a indiká alabes ku e kaso aki tin un historia hopi largo i ku bo no por splik'e a base di algun pregunta. Tog e no tabata dispuesto pa sinta diskutí e asunto aki ampliamente, pa e motibo ya menshoná. Papiando di kliente nos a puntr'e e ora ei si e mes ta haña ku su aktuashonnan komo konsehero/representante di AHE ta kuadra ku e étika di su profeshon komo notario. El a duna di konosé ku e no ta wak ningun problema pa kombiná su trabou di notario ku esun di konsehero di AHE. Ora nos a mustr'e ku den pasado el a yega di haña un "waarschuwing" kaba pa algo asina, el a kuminsa hari un poko, a bai buska e vonnis en kuestion un rato, pero no por a hañ'e. Despues el a ripití ku e no ta wak ningun problema den esei: "Mi no ta mucho preokupá pa esei". Nos a puntr'e si el a purba haña un "verblijfsvergunning" pa Samberg, pero el a desmentí esaki kategorikamente, meskos ku el a desmentí di sa algo di un grupo lokal ku tabata interesá pa operá e kasino.
E rumor ku el a bai buska Samberg na Merka tampoko ta kuadra ku berdat, segun e notario, pero ku tabata puro koinsidensia *ku e tabata hunto ku Samberg den e avion ku a bin Aruba dia 10 di november!! Samberg a bin e dia ei riba petishon di hues, pa mustra e teipnan di video i lo a regresá Merka e mesun dia. Por ultimo e notario a deklará ku, en prinsipio, pa motibo di "sirkumstansianan", e no ta aktua mas komo representante di AHE i ku ta señor Caballero lo hasi esaki por lo pronto!!*
Diarason, dia 24 di november (dos dia despues di nos kombersashon) e lo a keda di diskutí e asunto aki ku señor Gorondona . . .

LITERATURA ARUBANO

Skol i Komunidat ta publika den e numero aki e charla ku Frank Booi a tene tokante literatura arubano, den kuadro di e aktividatnan ku Biblioteka nobo a organisá rònt di apertura di su edifisio nobo. . . .

NOS TIN E RIKESA DI POSEÉ UN LITERATURA MULTILINGUAL . . .

Si nos bai papia di literatura di Aruba, ta bon pa nos hasi e distinshon entre *literatura oral i literatura skirbí*.
Bao di literatura oral nos mester klasifiká *kantikana i kuentonan* ku nos antepasadonan a traha, hasiendo uso di sierto donnan kreativo ku nan ta posee, sin pone nan kreashonnan riba papel.
Kreatividat, e abilidat pa traha algo na un manera uniko, ta algo ku nos sernan humano tin den nos, un tin'e mas ku un otro, tin ku ta sobresalí. E kreatividat aki por manifesta su mes riba diferente tereno. Tin hende por ekspresá su mes hopi bon i na un manera úniko den kanto, otro den skirbimento di novela, den skirbimento di poesía, otro den pintura, otro den forma di teatro, den baile, otro den forma di obra di man, otro den e manera ku e ta traha tur sorto di artefaktonan.
Komo ku kreatividat ta un aspekto esensial di un ser humano i komo ku un ser humano por papia, komunika ku otro hende den su komunidat na un manera of otro, por bisa ku *literatura* por kuminsa na momento ku e ser humano hasi uso di su abilidat pa papia i hasi uso di e kreatividat ku e ta poseé.
Awor por komprende kisas mas mihó, pakiko na kuminsamento mi a hasi e distinshon entre *literatura oral i literatura skirbí*.
Si nos lesa buki di historia di Aruba, nos por saka afó, kendenan tabata e promé habitantenan di Aruba. Ta serka nán nos mester bai buska e prinsipio di nos literatura, pues e indjannan ku a biba riba nos dushi baranka.
E uniko informashon ku nos tin di e promé habitantenan di Aruba, por ser hañá den e artefaktonan ku nan a traha i e dibuhonan ku nan a pinta den kueba i riba baranka. Ku e dibuhonan por sierto, e indjannan kier a ekspresá algo, hasiendo uso di nan kreatividat. Kiko e mensahe ku nan kier a komunika ta enserá, lástimamente nos no sa.
Mester tabat'asina ku e indjannan tabata traha nan mes kantikanan i hasta kuentonan indígena ku ta pasa di generashon pa generashon. Di esakinan tambe nos no sa nada, komo ku forsanan kolonial a pone un fin na un desaroyo indígena. E religioso Juan de las Casas a skirbi bon kla kiko e podernan kolonial a hasi ku e poblashonnan indigena den henter Karibe.
Tur lokual a bini despues di e epoka indigena, siguiendo e liña historiko, por o ta bai kontribui na nos literatura oral i nos literatura skirbí. Nos mester tene na kuenta sí, ku den e kader aki, nos mester tin na bista un poblashon ku un karakter permanente. Nos mester tene kuenta tambe ku e echo ku nos isla tin un poblashon *multilingual*, esaki kemen ku mas ku un idioma ta den uso den e relashonnan entre e siudadanonan.
E karakter multilingual aki ta un herensia di nos pasado.
P'esei, si nos ke bai buska nos herensia literario, nos no mester limitá nos mes na papiamento só. Arubianonan den pasado i arubianonan kontemporaneo a i ta produsi literatura den diferente idioma. Pues nos tin e rikesa di poseé un *literatura multilingual*. Arubianonan a produsi literatura na papiamento, na spañó, na ingles, na hulandes.

LITERATURA ORAL

Nos idioma papiamento mes ta mas cu 2 siglo bieu. Nos herensia literario di mas bieu, mester wordu buská den lokual mi a yama *literatura oral*, kantikanan kantá i kuentonan kontá ku e bieunan ta pasa di un generashon pa otro.
Den tur kultura ta konosí ku hendenan tin e kustumber di kanta mientras ku nan ta traha. Pues nos por papia di *kantikanan di trabao*. Lokual awor nos mester hasi ta, hasi un estudio di e diferente trabaonan ku a hunga un ròl den e komunidat Arubano antiguo. Nos lo por haña entre otro:
— *kantika di rema:* pa hasi e remamento di un kanoa mas fasil, ta traha kantika ku un sierto ritmo ku ta kuadra ku e moveshonnan di bo brasa;
— kantika di hala reda;
— kantika di kosecha;
— kantika di koba pos;
— kantika pa hala chapi den kunuku;
— kantika pa zoya mucha.
Aparte di e kantikanan di trabao aki nos konosé naturalmente e kantikanan pa ekspresá sierto emoshonnan, por ehemplo:
— kantika di amor;
— kantika di yora morto;
— kantika pa deshogá tristesa;
— kantika pa deshogá un malkontento ku awor aki ta karga e nomber di kantika di protesta;
— kantika pa honra un hende;
— kantika pa kritiká, p.e. kantikanan político;
— kantika pa ridikulisá, pa hasi bofón di hende, pa tira puña;
— kantika religioso;
— kantika edukativo pa siña mucha sierto reglanan pa su komportashon.
Lo ta bon pa un departamento di kultura entamá un proyekto pa graba kantikanan bieu ku ainda nos ansianonan ta korda. Mi ta sigur, konvensí, ku nos lo haña un tesoro di ehèmpelnan di literatura oral. Esakinan ta un parti di nos kultura ku no mag bai perdí pa eternidat.
→

Si nos hasi esfuersonan serio, nos lo haña kuentonan bieu, bunita i impreshonante.
Den un *Antología* (bloemlezing) ku pronto nos lo bai publiká, lo sali un kantika di kosecha, un ehèmpel simpel di literatura oral. En konekshon ku kuentonan bieu mi por remarka ku señor Ito Tromp a mustrami kopia di un buki bieu, konteniendo kuentonan. Ta trata di e buki "Ciento Cuenta Corticoe" Boeki di leza pa uso di school. Seg. edicion. Nijmegen 1899, skirbí pa L. C. G. Malmberg. Awor ta trata aki di tradukshon di un buki na Hulandes, pero na promé pagina ta ser bisá ku a agrega algun kuento original, kemen no tradusí. Pero pa haña sa ta kua di e kuentonan ta original, mester buska e buki na hulandes pa dor di komparashon, saka e originalnan afó.

LITERATURA SKIRBI

Papiando awor di literatura skirbí, mi ta sigur tambe ku si nos hasi un investigashon profundo den arkivonan bieu, den bukinan bieu di e diferente parókianan, den korant- i revistanan bieu, den pamfletanan ets., nos lo bai haña material ku na promé lugar, un balor kultural masha grandi i kisas tambe obranan ku un balor literario destakabel.

Awor, si nos papia di *literatura skirbí*, kon leu nos por bai den historia? Den e buki di historia di Dr. Jan Hartog por lesa cu *Mosa Lampe* lo por ta e promé poeta di Aruba i hasta di Antias. Si nos papia di promé, nos ta papia di prueba, algun teksto ku a ser hañá.
Den un artikulo den Beurs- en Nieuwsberichten, fechá diaviernes 5 di september 1969, Hartog ta duna nos informashon enkuanto Mosa Lampe.
Tempo ku domi Gerard Bosch a bin Aruba pa promé biaha na aña 1822, el a bishitá entre otro Pieter Lampe bibá na Fontein, kaminda Bosch lo a sera konosí ku ruman muhé di Pieter Lampe, yamá Mosa Lampe. Esta asina e domi ta bisa. Dor di hasi un investigasion den e "Bevolkingsregister" di Aruba a sali na kla, ku e Mosa Lampe ku Bosch a topa no tabata ruman muhé di Pieter Lampe di Fontein. Lo ta trata aki supuestamente di un tal *Johanna Jacoba Lampe,* nasí na aña 1803 i ku a fayese na aña 1831. Su nomber di kariño por tabata *Mosa.*
No ta konosí kuanto Mosa Lampe a skirbí, pasobra ta solamente un poema por a ser hañá. Esaki ta un poema na hulandes.
Na luna di agosto 1824 gouverneur Pieter Cantz'laar a bin duna Aruba un bishita den kompanía di su señora i dos yiu. E bishita ta relashoná ku e echo ku na juli e mesun aña ei a haña oro na Aruba. Na okashon di e bishita di gobernador Cantz'laar, Mosa a manda un poesía pa 'Curaçaose Courant', kual poesía a ser publiká riba 24 di agosto 1824. E poesía di Mosa, segun su instrukshon por a ser kantá riba melodia di 'God save the King.' Un tal *Coenelia* a reakshoná den e mesun korant fechá 11 di september 1824. Den su reakshon e ta bisa Mosa Lampe ku e mester siña skirbi hulandes i fuera di esei e mester siña skirbi poesía tambe i ku lo tabata mihó si Mosa no a publiká su poesía den korant.
Kon ku sea, e poesía den kual Mosa Lampe ta elogiá gouverneur Cantz'laar, ta e promé ehemplo di *literatura skirbí* pa Aruba i esaki ta 158 aña pasá: 24 di agosto 1824. Tanten nos no deskubrí otro datonan, nos lo por konsiderá e fecha aki, *e komienso di nos literatura skirbí.*
Despues ta dura 3/4 di un siglo, mas o menos 75 aña, promé nos haña mas ehèmpel di literatura skirbi. Ya ma menshoná e buki di Malmberg kaba.
Nos tabatin masha suerte di deskubri algo di e obranan di *Frederik Beaujon,* tata di Shon Jan Beaujon. Den e obra di Beaujon nos por lesa klaramente ku aki ta trata di un homber ku amor pa literatura, mas en espesial ku amor pa poesía. Frederik Beaujon tabata un homber lesá i su idolo tabata e poeta ingles Byron (1788-1824).
Frederik Beaujon a hasi un tradukshon liber di un obra di Byron, ku na papiamento el a duna e titulo: 'E Prisonero di Chillon.' Despues e ta dediká un poema na Byron ku ta kuminsa asina:
"Gran esaki ta skirbí na luna di juli 1918.
E nomber Lampe lo aparese varios biaha riba tereno literario. Laga nos menshoná por ehempel:
- *Harry Lampe:* Harry a publiká su rekuerdonan den un buki titulá 'Aruba voorheen en thans' (na hulandes).
- *J. K. Z. Lampe* ku a publiká un buki ku poesía na hulandes.
- *W. F. M. Lampe* ku a skirbi su memoires den: 'In de schaduw van de Gouverneur' i esun titulá 'Buiten de schaduw van de Gouverneur.'
Mas despues nos ta bai haña tambe *Padú Lampe.*
Despues si nos sigui e desaroyo di nos literatura nos ta bin topa un sirkulo di amigo ku ami lo ke yama e *'Grupo Bolivariana!'* Mi ta menshoná por ehemplo: Nicolas Piña, Luis Leañez, Eduardo Curet i Enrique Lopez Henriquez.

E Grupo Bolivariana a skirbi na spaño. For di e grupo aki Nicolas Piña a bai move den un otro sirkulo. E tabata den e redakshon di e revista literario *'Simadan,'* publiká na Korsou. E otro miembronan di e redakshon tabata Pierre Lauffer, Raphael Martinez i Andres Grimar. Den *Simadan* Nicolas Piña a publiká na papiamento. Ta konosí tambe ku el a skirbi algun poesía na hulandes. Simadan a kuminsa na aña juni 1950 i dos number so a ser publiká. Despues Piña a trata di rebiba e revista i a publiká na oktober 1961 un number mas. E kontribushon arubano den e numero aki ta bastante grandi. Nos por haña aden:
- poesía di Burny Every na hulandes y papiamento;
- poesía di Hubert Booi;
- poesía di José Ramón Vicioso;
- poesía di Federico Oduber;
- poesía di Eduardo Curet;
- poesía di Luis G. Leañez;
- poesía di Nicolas Piña.

Den tempo ku Simadan a sali pa promé biaha, tabatin mas hende ku tabata skirbi. Mi ta menshoná entre otro, Jose Geerman, Julio Maduro, Digna Laclé, Nydia Ecury, Ernesto Rosenstand, Thomas Figaroa. E autornan aki a buta mas enfasis riba papiamento.
Mi mester menshoná tambe un produkshon solitario di señora Anna Herrera de Kock ku a publiká un buki ku poesía na spañó.
Ta un echo ku ora bo bandoná bo pais pa un motibo o otro, mayoría parti pa estudio, nostalgia ta bai domina bo sentimentonan. E uniko sostén ku bo tin den un tera friu ta bo kompatriotanan i bo idioma vernákulo. Hopi hende a siña apresiá i respetá nan kultura i nan idioma den estranhería. Den estranhería bo ta bira antiano i esaki no ta nada strañó, pasobra bibando den un kultura distinto ku otro kustumbernan, bo ta buska apoyo i seguridat den lokual ta di bo.

→

UN MUCHA RUBIANO PRETU
(promé k'e drumi)

Mañan nos ta bai
mi n'sa pakiko si
ma nan ta a bisa ku mi tata
no ta rubiano
nan a chèk su sanger kaba
i nan di ku tin hopi kos adén
ku ta parse di Korsou
kosnan indesente
asina nan ta bisa

si, nos ta bai
mi 'n'sa pakiko
pero mamai a bira hopi malo
e ta yora semper
ku mi tata bisa
ku nan a zundr'é na trabou
pa "bestia stabachi".

mi tata ta tristo
èl a yuda laba zeta na Lago
el a toka hopi biaha den karnaval
pa Tivoli, pa hopi hende i tambe pa La Reina
ma awor nos ta bai
mi n'sa pakiko nos tin ku bai
pero mamai a bira hopi malo
i nan ta bisa ku papai no ta rubiano

mi tambe ta tristo
pasobra mi ta bai laga Bubu ku Bencho
nan ta mi mihó amigo
ta pakiko mi tata
tin kos indesente den su sanger?

H. HABIBE

E apresio i e respèt pa bo kultura tabata e origen di e revista *Watapana*. E bosero di e revista aki tabata *Henry Habibe*. Watapana no a sera wowo pa e kultura Karibense ni pa e kultura hispano-amerikano. Hendenan ku a publiká den Watapana o ku tabata envolví direkto den e redakshon di e revista ta Federico Oduber, Robert Henriquez, Pedro Velazquez, Ramon Todd Dandaré i naturalmente Henry Habibe. Watapana tabata demostrá tambe un interes enorme pa e desaroyo di papiamento, estudio di papiamento i varios diskushon a tuma lugar den e revista aki.
Nos ta bai haña tambe e revista *'Kontakto Antiyano'* den kual revista a sali poema di Frank Booi, Mario Dijkhoff i Cyril Berkel.
Mi ke menshoná nomber di algun autor mas: Dennis Henriquez, Philomena Wong, Deanna Winklaar, Ireno Kock, Tico Croes, Erik Davelaar, Alida Soto, Selwyn Rosenstand, Frank Croes, Gina Henriquez, Jossy Mansur i Yosmar Sneek.
Pa finalisá mi kier a trese dos poesía: un di Henry Habibe i un di Tikoli (Tico Croes).

VENENO TA KORE

Veneno ta kore
den mi bena
i pensamento
ta perde
rabia ta koi kurpa
i mi ta soda
sodo'i katibo
di 300 anja
b'a biba
riba mi kustia
jenabo ku oro
stoma jen di sanger
di abuso
b'a kome karni
djun kontinente hinte
boso a parti e baka.

na boso kier
i nos a sufri
b'a mata nos mama
nos tata
i nos identidat
awe nos uniko anhelo
ta libertat
veneno a bira pashon
pashon a bira lucha
lucha a bira kuminda
ku ta alimenta nos alma
no mi shon
nos lucha tei
i nos lo keda bringa
te ora air'e libertat
landa den pulmon

TIKOLI

E ULTIMO REUNION DI KOMISHON DI SHETE

Den e di dos siman di november e ultimo reunion di e komishon di shete a tuma lugá. Manera a sali den korant, Hulanda, sostené pa e demas islanan antiano, a keda opta pa un forma di *koperashon estrecho i duradero* entre Aruba i e demas islanan. Esaki ta konta sigur pa lokual ta trata e aspekto ekonomiko-finansiero. Banda di esaki tambe un fase transitorio di maksimalmente 10 aña lo ta kondishon pa Aruba haya e 'status aparte' ku Aruba lo desea promé ku e bira independiente. Pa pone mas preshon Biesheuvel a pone ku si Aruba nenga esaki, Aruba lo haya un *otro forma* di 'status aparte' ku lo dura 4 aña (1983-1987) sin e garantíanan nesesario. Akinan lo sigui algun punto di bista riba e ultimo susesonan.

E posishon dominante di Hulanda

Ta konosí ku Hulanda no kier wak e islanan antiano drenta independensia lòs for di otro. Nos por kòrda ainda ku un di e ponensianan fuerte di Hulanda (i tambe di e demas islanan) na e reunionnan di komishon di reino (KWG) tabata e koperashon estrecho i duradero. I esaki ta resultando den e problema kardinal pa yega na un konseho unánime den e komishon di shete. E hulandesnan i e demas islanan ta pone enfasis riba e koperashon ekonomiko-finansiero pa asina evita ku e islanan ta bai kompeti ku otro. Aruba di su banda ta keda para riba e situashon unda e por hiba su mes maneho riba tereno ekonomiko-finansiero. Awor nos por ripará ku, meskos ku den e komishon di reino, na kabamento di e trabounan ora mester formulá e konsehonan, e hulandesnan ta bin bèk riba nan eksihensia di un koperashon estrecho i duradero, *apesar* di ta respetando e derecho di outodeterminashon. Akinan nos kier men ku durante e trabounan di e komishon di reino sierto posibilidatnan di formanan di koperashon a bin dilanti dunando Aruba un speransa pa lokual ta trata e fase final, den e sentido ku e koperashon estrecho i duradero lo no ta stroba Aruba den su maneho propio. Solamente e tempo ei e nifikashon di e koperashon no a wordo yená.

Resumiendo nos ta haya e siguiente situashon: Aworaki Hulanda i e otro islanan kier *yena e kontenido di e koperashon estrecho i duradero,* pero Aruba solamente kier *papia di ta dispuesto pa yega na tal koperashon* pasobra alabes nan kier hiba un *propio maneho ekonomiko-finansiero.*

'Chantage' pa parti di Hulanda

Ora ku e hulandesnan a ripará ku Aruba lo no kier aseptá sierto forma di koperashon, nan a disidí pa pone Aruba bou di preshon dor di pone ku si Aruba no aseptá, anto e 'status aparte' lo bai dura solamente 4 aña (1983-1987) i e ora ei na '87 Aruba lo bira independiente sin e garantíanan desea (militarnan ta bai, pasport hulandes ta kaduká i probablemente e ayudo finansiero lo bira menos). Naturalmente e kondishon aki ta pone hopi preshon riba Aruba, ya ku e "dependensia" ekonomiko, e falta di kanalnan (i eksperiensia) riba tereno diplomatiko i e falta di seguridat teritorial (sin e 'mariniers') ta nèt e kosnan ku ta hasi ku Aruba no por hasi nada otro ku kada biaha bolbe negoshá, ku e speransa pa logra algo mas faborabel.

E proksimo konferensia di mesa rondo

Awor aki nos tin un gobierno sentral formá pa MAN i PNP di Korsou, AVP i PPA di Aruba, UPB di Boneiro i DP di Isla Riba ku en total 14 asiento den Staten. E gobierno aki a sinta ku e intenshon pa kambia e situashon asina ku Aruba lo haya un 'status aparte. (ounke ku ainda nos no a logra haya e programa di gobernashon sentral). Pues e prome kambionan lo mester wordo lográ na Antias mes. Si *aki* yega na un akuerdo, anto e ora ei Antias komo tal, por ta mas firme pará kontra di Hulanda ku si Antias ta dividí manera ta aworaki. Un akuerdo lográ na Antias sigur lo enserá ku di parti di Aruba sierto deseonan (kondishonnan) lo mester kai afó. Un bista "realistiko" lo por ta mas na su lugá. Awor aki Aruba ta bringando su só, ku konsekuensia ku Hulanda ta pone preshon i e otro islanan ta "back-up" esaki. Spesialmente na Aruba e "chantage" di Hulanda a kai bon duro, mirando ku independensia nunka tabata e meta, pero 'status aparte' of en todo kaso 'lòs di Korsou'. MEP a buska atenshon internashonal, pero pa haya esaki e *mester* a manifesta su mes komo un partido independentista, sino e no lo a haya atenshon di parti di p.e. e organisasahon "Sosialista Internashonal". Na e proksimo konferensia di mesa rondo desishonnan lo mester kai tokante e forma di 'status aparte' komo fase transitorio pa Aruba en todo kaso i tambe pa yega na e fecha ku Aruba lo bira independiente. E posishon di e otro islanan, ku Korsou na kabes, ya a pasa na segundo lugá.
Na Korsou i e otro islanan nan ta mas konsiente di e "dependensia" ekonomiko i mental ku ainda nan no kier tende di fecha pa independensia. Nan ta mira e nesesidat pa Aruba keda koperá komo un forma di yuda na e 'economic survival' di tur e islanan. Dor di esaki e idea pa bira independiente, ku riba su mes ta hopi progresivo, ta wordu halá pa un futuro mas aleu (S&K nr. 5 "Entrevista ku Don Martina").
Pa Aruba e tempo ta un faktor hopi importante. Awor ku Hulanda via su miembronan den komishon di shete a laga sa su posishon, Aruba mester bai rekonsiderá su eksihensianan i/of su strategía.

"Beach" di Mangel Halto:

MANTENSHON OF DESTRUKSHON?

Introdukshon

Pasuit di Pos Chikito ta keda e "beach" di Mangel Halto. Un lugá chikito pero ku hopi hende sa bishitá diariamente. E lamá einan no ta hundo i ta adekuá pa muchanan chikito landa. Tin varios kasita konstruí pa hende por pasa dia na lamá. Limpiesa di Mangel Halto ta responsabilidat di trahadornan di Tijdelijke Arbeids Voorziening (TAV).
Ultimamente sinembargo, TAV a haña un trabou aserka; aparte di limpiesa, nan tin e tarea pa dèmpel un parti di lamá pa amplia e "beach". Pa mas ku un luna nos a sigui e desaroyo di e trabou aki i nos mester bisa ku e sistema ku TAV a usa no ta nada di gaba. Despues di a buska informashon serka diferente instansia, manera TAV, STINAPA i Departamento di Medio Ambiente (Dept. van Milieuzaken), a sali na kla ku e instansianan STINAPA i Departement van Milieu no ta na altura di e trabou di dèmpelmento na Mangel Halto.
Pa haña un mihó bista riba henter e asunto nos mester bai algun tempo den pasado; kon e "beach" tabata i kon el a bira despues.

Mangel Halto antes

Mas o menos 20 aña pasá, algun habitante di Pos Chikito mes tabata tene e lugá limpi. Nan tabata saka tur sushi foi lamá. E tempo ei no tabatin niun kasita parti p'abou, pero sí un pida "beach" grandi ku hopi palo di mangel. Mayoria di e personanan ku tabata hasi uso di e lugá tabata di e bario di Pos Chikito mes. Despues ku mas i mas hende a bin, TAV a tuma e trabou di limpiesa. Pa krea fasilidatnan pa e hendenan ku ta hasi uso dje lugá, a kap hopi palo di mangel pa traha lugá pa kasitanan i "grill" di sement. Naturalmente esaki tabatin komo konsekuensia ku e lamá a hañ'e liber di e palonan i a kuminsa destrui e parti di santo. Ku añanan esaki a bira pió te ku gran parti di e santo a disparse. TAV mes a drecha un parti dor di konstrui un muraya di sement. Pero lamá tambe a sigui ku su trabou destruktivo parti panòrt i ta trese nos na e situashon aktual.

Situashon aktual

Trahadornan di TAV a haña e òrden pa drecha e lugá i dèmpel un parti di lamá p'asina haña bèk e "beach" perdí. E problema ta ku e trahadornan aki a kuminsa ku e trabou manera nan a haña ta bon. Nan a sera e boka di lamá ku palo, pero e lamá a los nan. Nos mester bisa ku TAV a kuminsa ku e trabou aki nèt den tempo ku lamá ta yen. Despues nan a sera e kanalnan ku ta hiba awa di lamá pa e mangelnan, pa asina e truknan por pasa te patras. E trùknan a buska piedra i tera (bruin) i basha esakinan den e boka. Pero den e tera nos a wak bleki, boter i palo bieu tambe i esaki ta hasi nos pensa ku e tera ta bin di algun lugá rosá. Lamá a plama e tera aki den e boka i riba e santo blanko. Sinembargo TAV a sigui ku su trabou i a kaba di yena e boka ku tera, pero awor trabou a para pa motibo ku no tin santo blanko pa basha riba e tera. E trahadornan a bolbe habri e kanalnan di awa i lamá ta sigui plama e tera.

Instansianan

Nos a tuma kontakto ku ofisina di TAV pa sa ta ken ta responsabel p'e trabou i si ta esaki ta e manera pa dèmpel lamá. Un persona di e ofisina aki a bisa nos ku nan no a traha niun studio, pero ku nan ta kere ku e lo keda bon, pasobra e piedranan lo wanta e tera. Riba nos pregunta ta ki garantía tin, pasobra lamá por bira bruto, el a kontesta ku nan tin tur garantía.
Despues nos a yama algun miembro di STINAPA pa haña nan opinion, pero e personanan aki no tabata na altura di e trabou di TAV. Si nan por a bisa ku esaki lo daña e bista dje lugá, pero ku si no tin nada peligroso pa e bida den lamá, nan no lo tin mucho mas di bisa.
Por ultimo nos a tuma kontakto ku Departamento di Medio Ambiente. Einan tampoko nan tabata sa algo di e dèmpelmento, pero si nos por a haña e siguiente informashon. Gobierno insular no tin un instansia ku ta trata asuntonan di "milieu", pero tampoko nan ta pidi konseho serka e departamento. Dor di falta di un instansia lokal kapasitá, TAV ta hasi i deshasi manera e ta haña ta bon. No solamente na Mangel Halto, pero tambe Santo Largo na Savaneta i otro lugánan. E dept. a traha un rapòrt tokante polushon general na Aruba ku ainda no a bira públiko. Fuera di esei tin varios otro nota tokante e diferente aspektonan di polushon.

Konklushon

Den henter e asunto aki tin varios punto ku merese atenshon of solushon. Pa kuminsa nos ta haña lamentabel ku gobierno no tin un maneho riba asuntonan ku ta toka "milieu". Ta danki na un fundashon manera STINAPA ku ta purba hala hende su atenshon pa kasonan ku tin di aber direktamente ku naturalesa ku esaki ta bin den publisidat. Pakiko no ta hasi sufisiente uso di e Departamento di gobierno sentral mientras tanto ku no tin un instansia lokal? Nos ta puntra nos mes ta kiko presis ta trabou di TAV. Gobierno lo tin un maneho pa TAV tambe? Si berdaderamente TAV ta hasi i deshasi kon e kier, anto ta bira tempo pa bin un evaluashon di su trabou. Nos no por asepta e echo ku den e kaso di Mangel Halto aki, TAV ta disidi di dèmpel parti di lamá sin un estudio profundo promé riba e konsekuensianan di e akto aki. Ta ken lo para responsabel despues?
Pa loke ta trata naturalesa mes, bista di e "beach" ta daña i lamá tambe. Kaminda ku antes muchanan chikito por a landa, awor ta awa di lodo tin ku ta e resultado di e tera bruin.
Pa hende nos ta wak e peliger ku e piedra-, boternan por bin na superfisie i ku por kausa daño. Voral si nos pensa ku un mucha semper ta gusta hunga den santo i koba burako. Ken mester para responsabel den kaso di un aksidente einan? Mayornan, TAV, nos gobernantenan?

VAN HET BESTUUR

Jaarvergadering

De Algemene Jaarvergadering werd gehouden op vrijdag 29 oktober j.l. in het Simargebouw.
De voorzitster ging in haar openingswoord in op de vele negatieve ontwikkelingen die de laatste jaren op dit eiland plaatsvinden. Welbeschouwd is er sprake van diktatuur van één partij in de eilandsraad. Hoewel het bestuur van de Simar geregeld besprekingen voert met de Gedeputeerde van Onderwijs, waarbij belangrijke zaken aan de orde komen, blijven de verwachte beslissingen uit.
Een advies voor een vervangingsregeling is na meer dan twee jaar nog niet in behandeling genomen door het B.C. Er bestaat wel een Georganiseerd Overleg voor Onderwijzend Personeel, maar deze kan niet funktioneren, omdat de bestuursgemachtigden niet gemachtigd worden om namens het B.C. te spreken.
De Beleidsnota "Enseñansa pa Un i Tur", die de Minister van Onderwijs enkele maanden geleden aan alle onderwijsinstanties heeft gestuurd met het verzoek er kommentaar op te leveren, wordt door het B.C. afgewezen, want het is een "curaçao's" stuk. Aruba zal ooit eens een eigen Beleidsnota schrijven er daar blijft het dan bij.
De Gedeputeerde heeft namens het B.C. verklaard dat het Eilandgebied Aruba voor een papiamentstalige basisschool is. Dit is een zeer positief punt. Desondanks heeft het bestuur van de Simar ernstige twijfels omtrent de hardheid van deze uitspraak. Het zou niet de eerste keer zijn dat het B.C. met een heel ander standpunt kwam.
Voeg bij dit alles de grote onzekerheid die er heerst v.w.b. onze toekomstige staatkundige struktuur en u hebt een beeld van de onzekere situatie waarin wij op dit eiland verkeren. We weten absoluut niet waar we aan toe zijn, wat weer tot gevolg heeft dat je als bond moeilijk optimaal kunt funktioneren.
In plaats van een onderwijsbeleid gericht op stimulering van het onderwijs, verbetering en opbouw, vindt er een afbraakpolitiek plaats die op de eerste plaats te wijten is aan het totale gebrek aan belangstelling voor het onderwijs van dit Eilandsbestuur. We heten een demokratisch staatsbestel te hebben, maar als de zekerheden die in zo'n stelsel ingebouwd zijn voor een deel niet meer funktioneren, dan ontstaat er langzaam maar zeker een grote rechtsonzekerheid.

Eddy: "niet volgens de regels"

Het bestuur van de Simar maakt zich niet alleen zorgen over de koers die ons onderwijs moet volgen in de toekomst, maar ook over de rechtspositie van haar leden. Deze is nu vrij goed geregeld, maar wat kunnen we in de toekomst verwachten als we gedwongen worden een overhaaste en niet voorbereide onafhankelijkheid in te gaan.
In het openingswoord wees de voorzitster ook op de lakse houding van het merendeel van de leden, hetgeen niet bijdraagt tot het optimaal funktioneren van de bond. De Simar vertegenwoordigt weliswaar het grootste deel van de Arubaanse leerkrachten, maar kan toch niet full-time krachten betalen. Wij zijn aangewezen op het werk van vrijwilligers. Er is nu een groep van ongeveer 50 personen in kommissies en werkgroepen werkzaam, maar dit is niet voldoende. Het blijft ontzettend moeilijk leden te krijgen voor een bestuursfunktie. Dit bondsjaar wil het bestuur de interne struktuur verbeteren en informatieavonden organiseren over het vakbondswerk. Wij hopen hiermee te bewerkstelligen dat meer leden aktievere bondsleden worden.

Het nieuwe bestuur

Van het oude bestuur zijn afgetreden:
Carla Croes-Kelkboom, 1e sekr.; Arturo Oduber, 2e sekr.; Bubi v.d. Hans-Orman, 2e penningm.
Henk Weustink, 1e penningm. en vice-voorzitter en Madonna Stephens, voorzitter, hebben zich herkiesbaar gesteld.
Het nieuwe bestuur, zoals gekozen in de Jaarvergadering, bestaat uit:
Madonna Stephens, voorz.; Henk Weustink, vice-voorz. en 2de penningm.; Januario Stamper, Sekr.; Jaime Mata, 1e penningm.

Januario Stamper

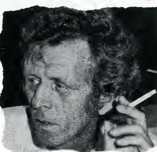
Jaime Mata

Inmiddels is het bestuur uitgebreid met een 2e sekretaris, Mirella Wijngaarden.
U zult binnenkort het werkplan voor dit bondsjaar ontvangen. Voorts wil het bestuur u erop attent maken dat er behalve de informatie via Skol & Komunidat en Mensahero (per post) wekelijks informatie verstrekt wordt via het radioprogramma van de Simar op Voz di Aruba. De uitzending vindt plaats op donderdagavond om 19.15 uur. Ten overvloede wordt de tekst van het radioprogramma aan bijna alle kranten en aan Tele-Aruba gestuurd.
Verder is het bestuur bezig de kontaktpersonen te reaktiveren. Zij krijgen o.m. als taak het kontakt te onderhouden tussen de leden van hun school en het bestuur. U kunt natuurlijk zelf ook direkt kontakt opnemen met de bestuursleden. U kunt hiervoor het Simarkantoor bellen (tel. 24219) om een afspraak te maken. ●

KREATIEVE EKSPRESSIE: VAK OF SYSTEEM?

Reeds enige tijd geleden zijn twee lijvige rapporten verschenen over de aktiviteiten die ontplooid zijn in het kader van het kultureel akkoord tussen België en de Nederlandse Antillen. Helaas zijn deze rapporten niet in voldoende mate verspreid.

De heer Fred Meenhorst, docent beeldende vorming aan de Arubaanse Pedagogische Akademie, heeft zich bereid verklaard in Skol i Komunidat, in een of twee afleveringen, in het kort een neerslag te geven van de inhoud van genoemde rapporten. Het hierbij afgedrukt artikel kan gezien worden als een inleiding daarop.

Kreatief gedrag wordt door velen nog gezien als eigenwijs, recalcitrant of op zijn minst als vreemd. Van beroepskunstenaars neemt men dit nog wel: die lui zijn nu eenmaal per definitie gek!
Anderzijds wordt kreativiteit als "slim" betiteld. Als onverlaten een van de wielen van uw auto stelen en ook nog alle bij dat wiel behorende bevestigingsbouten meenemen, zullen velen het normaal vinden dat u uw auto laat staan en een lift zoekt. Diep respekt is er voor degene die van elk ander wiel één bout verwijdert om daarmee het reservewiel vast te zetten, om zodoende in ieder geval de garage te kunnen bereiken. De slimmerik! Dat we hier met zuivere kreativiteit te maken hebben zal velen ontgaan! De politieagent die binnen de kortste tijd een verkeersopstopping ontwart oogst veel bewondering, over kreativiteit praat niemand!
De huisvrouw die een maaltijd voor vier personen zó uitbreidt dat ook de onverwachte gasten smakelijk kunnen meetafelen vindt iedereen geweldig! Slim! Handig! Wie noemt dat kreatief?
"Slimme" kinderen hebben het vaak erg moeilijk. Ze zijn zo lastig vindt men. Als zoonlief van acht een heel eigen manier van stapelen uitprobeert om zoveel mogelijk borden en schalen in één keer van de eetkamer naar de keuken te transporteren lokt dat veelal wat angstkreten van mama uit; straf bij herhaling, zware straf als moeders mooie groenteschaal sneuvelt zijn zeer waarschijnlijk.
Als Marieta op school haar juf er steeds maar op tracht te attenderen dat een som ook op haar manier uitgerekend kan worden, is ze brutaal; doet ze dat regelmatig dan is ze eigenwijs. Wordt het naar jufs zin té gek, dan mag mama op school komen. Veelal loopt dat uit op een gekombineerde straf-campagne om Marieta weer gehoorzaam te maken. Het lieve kind leert snel dat kreativiteit "stout" is.
Ekspressie is een nog veel gevaarlijker terrein.
Huilen als je erge pijn hebt mag meestal wel. Huilen als je je ongelukkig voelt is dreinen. Als meneer op school een uur lang zeer interessant over stoommachines praat moet je luisteren. Als je niet anders meer kunt dan "tjoekepfff . . . tjoekepfff . . ." roepen, krijg je strafwerk. Als je op weg naar school een knoert van een ongeluk hebt zien gebeuren en je stormt opgewonden de klas in om meneer deelgenoot te maken van je ervaringen, dan moet je eerst stil zijn om te bidden of wachten tot de klas keurig stil op hun plaats zit.
Als je dan bij de tekenles ook nog in plaats van de opgegeven bloementekening een woest-gevoelige weergave van dat ongeluk produceert is de boot helemaal aan. Zeker als je dan ook nog ambulancesirenes erbij laat horen! Meneers lesplan zegt: bloemen, dus bloemen zullen het zijn. Want je moet leren doen wat de meester zegt.
Zeggen wat jij ervan denkt is fout! Een kritische houding is een eigenwijze, verfoeilijke houding. Geloof je het de eerste keer niet, dan herhaalt meneer het net zo lang tot je het óf opgeeft óf doorhebt dat het veiliger is je mond maar te houden óf, in het ergste geval, je denkt dat jij fout bent. En wie wil nou abnormaal zijn?

Er is in de didaktiek nogal wat gediskussieerd over kreativiteit, ekspressie, inventiviteit, vrije ekspressie, geleide ekspressie, manuele ekspressie, dramatische ekspressie, muzikale, verbale, bewegings, beeldende ekspressie en vele andere termen. Vele vakdidaktici hebben getracht in deze babylonische spraakverwarring enige ordening te brengen. Sommigen wat schuchter, anderen betweterig zeker.

→

Jammer genoeg hebben juist hierdoor binnen de diverse disciplines de termen kreativiteit en ekspressie een vaak wel nauwkeurig omschreven, maar zeer verschillend geaarde inhoud gekregen. Zo sterk zelfs, dat ze als normaal binnen een multidisciplinair gezelschap nauwelijks meer te hanteren zijn. Erger wordt dit nog als niet uit de onderwijswereld afkomstige mensen deel uitmaken van zo'n gezelschap. Dit verklaart misschien dat vele beleidsinstanties zo argwanend staan tegenover elke poging kreatieve ekspressie als systeem in het onderwijs in te voeren. Als vak wat sneller, omdat men het dan kan relateren aan de bekende "ekspressievakken": tekenen, handvaardigheid, muziek en lichamelijke oefening.

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Het lijkt raadzaam even stil te staan bij de historische ontwikkeling van de "ekspressievakken".
Daar ook schrijver dezes een slachtoffer is van een sterk in vakken opgedeeld onderwijs zal het aksent gelegd worden op de ontwikkeling van de beeldende vorming of, zo u wilt, van de vakken tekenen en handenarbeid. Uiteraard zullen er steeds parallellen lopen naar andere ekspressie-gebieden, in iets mindere mate naar de overige onderwijsterreinen. Verder zal men moeten bedenken dat geen enkel onderwijssysteem los gedacht kan worden van de maatschappelijke situatie in al haar facetten: godsdienstige, economische, politieke omstandigheden. Vooral in kunstuitingen zullen zich sterk de kulturele situaties weerspiegelen. Men kan zelfs van mening zijn dat de kunstenaar voorspellend registreert en het onderwijs een verlate kristallisatie is.
Eigenlijk tot aan de zeventiende eeuw beperkt het onderwijs in de beeldende vorming (tekenen, handenarbeid) zich tot het vakwezen, de al of niet schoolse vakopleidingen, echter steeds in dienst van het beroep. Het werd zeker niet gezien als een noodzakelijk onderdeel van het algemeen vormend onderwijs. Pas toen de wetenschap de waarde van de waarneming ging onderkennen, ging men een andere, zinvolle betekenis aan het tekenonderwijs toekennen. Maar nog steeds als hulpmiddel in dienst van het maatschappelijk, het economisch belang.
Hoewel Comenius en Rousseau zeer zeker nieuwe dimensies hebben toegevoegd aan het tekenonderwijs is het vooral Basedow die in de achttiende eeuw het tekenonderwijs als zinvol voor alle leerlingen binnen het algemeen vormend onderwijs schetst. Maar ook bij hem, zowel als bij Pestalozzi en de gebroeders Dupois, blijft het tekenonderwijs beperkt tot het getrouw kopiëren van de werkelijkheid of erger nog: van de in voorbeelden vastgelegde afbeeldingen van die, veelal kindvreemde, werkelijkheid.
Wij realiseren ons nauwelijks dat de nu nog veelvuldig gebruikte stigmografie en inkleurplaten een rechtstreeks uitvloeisel zijn van Pestalozzi's ideeën.
De uitvinding van de fotografie ontneemt aan de beeldende vorming een van haar tot dan meest gewaardeerde unieke mogelijkheden: het vastleggen van het veelal vergankelijke verschijningsbeeld. Na een eksperimentele periode, waarin men nog kampte met zeer lange belichtingstijden, gaf de fotografie later een ideale mogelijkheid het moment vast te leggen. Hoewel in de beeldende vorming het impressionisme, zeker in de jaren voor 1870, zich eveneens ten doel stelde de natuur in momentbeeld zo realistisch mogelijk te schilderen, is dit impressionisme, en daarbinnen vooral Cézanne, de grote wegbereider voor nieuwe opvattingen binnen de beeldende kunst, en, uiteraard later, binnen het onderwijs. In de tijd van de Reform (rond 1890) wordt tekenen in Nederland en dus ook op de Antillen een verplicht schoolvak, pas in 1920 gevolgd door handenarbeid.
Maar nog steeds ligt het aksent op het rationalistische, het naturalistische beeld. Hoewel het ekspressionisme in de kunstwereld al voor 1900 de gevoelsmatige vertaling van de zichtbare werkelijkheid voorstaat en men daarna al vlug zelfs tracht het abstrakte begrip zichtbare vorm te geven, duurt het eigenlijk tot na de tweede wereldoorlog voor men de behoefte aan ekspressie bij het kind erkent. De drang tot open uiting na een periode van onderdrukking is begrijpelijk; de bloei van de ontwikkelinspsychologie richt de aandacht op de kinderlijke behoeften. Jammer genoeg leidt dit tot de zogenaamde "vrije ekspressie" binnen het onderwijs, waar velen vinden dat een "alles-mag-systeem" de beste belichaming van de nieuwe ideeën is. Daar de vrije opvoeding binnen het gezin en de vrije orde binnen het onderwijs door velen wordt geaksepteerd zo niet gepropageerd, is er weinig verzet tegen deze wildgroei. Zeker niet binnen de "ekspressie-vakken".
De eksakte vakken, de zaakvakken worden in mindere mate besmet. Gelukkig wel juist om schuchter de deur voor de vrije ekspressie op een kier te zetten. Jammer genoeg zijn te veel veldwerkers zo geschrokken van de chaotische ontwikkelingen binnen de ekspressievakken dat zij de deur hermetisch gesloten houden. Een betreurenswaardige, maar begrijpelijke reaktie.

CARNAVAL:
kreatieve eksplosie.

1982

Weinigen zullen ontkennen dat het Antilliaans onderwijs nog steeds zeer intellektualistisch is. Het wordt de school ook wel erg gemakkelijk gemaakt dit systeem te kontinueren: de meeste ouders meten de kwaliteit van de kleuterschool af aan de snelheid waarmee het kind tot tien leert tellen, letters herkent en zijn naam kan schrijven; veel ouders waarderen het rapport naar de cijfers voor rekenen, lezen, schrijven, aardrijkskunde etc.; het vervolgonderwijs legt dezelfde kriteria voor toelating aan; geen ouder klaagt als de tekenles uitvalt, maar protesteert heftig als de rekenles hetzelfde lot beschoren is. Ook de overheden zijn zelden een remmende faktor: centrale proefwerken voor rekenen, taal etc. zijn graadmeter voor de kwaliteit van het onderwijs; eksamens richten zich uitsluitend op de "leervakken"; parate kennis wordt hooglijk gewaardeerd; men kijkt naar het intellektualistisch resultaat, de wijze waarop dit tot stand kwam, de emotionele verwerking, de daadwerkelijke inhoud wordt zelden bezien.

VERNIEUWING

Vernieuwing is een graag gebruikte kreet. Slechts weinigen dóen ook iets. Men kan zich echter niet aan de indruk onttrekken dat men bezig is het zinkend schip boven de waterlijn te repareren. De onderwijsdeskundigen, de al of niet deskundige overheidsdienaren die na deze aldus uitgevoerde werkzaamheden het dek van een fraaie laag verf voorzien, volstoppen met kinderen en het de zee opsturen zijn blind of gewetenloos. Temeer als men weet dat de onvermijdelijk in aantocht zijnde maatschappelijke stormen de golven hoog zullen →

doen oplopen. De ervaren zeeman protesteert, maar wordt gedwongen uit te varen. De onervarene laat zich verblinden door de glanzende verflaag en de hoge gage. De slimme voorziet zich van een éénpersoons reddingsvlot. De moegestredene verlaat het schip. De "vernieuwers" strijken vóór het vertrek de passagegelden op. De handige scheepsagent biedt de dekknecht de fel begeerde kapiteinspositie aan: het is toch een zinkend schip en de knaap zal desnoods met het pistool in de hand zijn bemanning het anker doen lichten.
Een triest beeld, een harde werkelijkheid.
Is het dan zo vreemd dat het fatalisme onder de leerkrachten hoogtij viert? Erger is nog, dat zelfs de Arubaanse Pedagogische Akademie door allerlei faktoren in hetzelfde schuitje zit: men wil wel maar men kan niet. Als zovelen in ons onderwijs. In het gunstigste geval leidt de APA op voor dienst op een zeewaardig schip, maar de idealistische afgestudeerde staat al snel tot aan de mond in het water. En het dek daalt nog steeds.

ANTILLIANISERING

Het is moeilijk zich aan de indruk te onttrekken dat de schuld van het falen van het onderwijs op de Antillen wat eenzijdig geschoven wordt op het Nederlands onderwijssysteem. De mammoetwet is inderdaad een gruwelijk monster van Troje geweest. Maar ook in Nederland klaagt men steen en been. We moeten ons echter wel realiseren dat wij, hier op de Antillen, wat roomser zijn geweest dan de

hoofdbewoners van het Vaticaan. De kleinschaligheid van onze onderwijsinstituten is bij het overnemen van de mammoetwet zeker niet ter diskussie geweest of, indien dit wel het geval is geweest, men heeft de konsekuenties niet diepgaand genoeg geanalyseerd.
Jammer genoeg proberen veel bewindslieden, maar ook een grote groep uit het onderwijsveld de indruk te wekken dat het vervangen van "buitenlandse" onderwijskrachten door antillianen en het invoeren van het papiaments alle problemen zullen oplossen.
Hoewel een fijne kreet in verkiezingscampagnes, berust deze gedachte op een fiktie. Met de toename van het aantal antilliaanse leerkrachten is het onderwijs NIET verbeterd, integendeel zelfs. Maar dit is niet de schuld van deze leerkrachten! Alweer: integendeel zelfs! Een diep respekt voor de ijver, het doorzettingsvermogen, de vakbekwaamheid van de antilliaanse leerkracht is zeer zeker gerechtvaardigd. Zij willen, maar kunnen het schip niet van de ondergang redden. De invoering van het papiamento zal om dezelfde reden geen uitkomst brengen. Althans niet als aan andere voorwaarden niet wordt voldaan.

VOORWAARDEN

Er lijkt eigenlijk maar één voorwaarde te zijn om ons onderwijs te kunnen redden: een totale aanpassing van het *systeem* aan de noden van de huidige en toekomstige maatschappij. Schrijver dezes acht zich allerminst capabel om dit nieuwe systeem te schetsen. Zelfs veel meer terzake kundigen zullen dit als eenling eveneens niet kunnen. Maar we mogen in alle zekerheid stellen dat de Antillen over voldoende eigen kader beschikken om SAMEN een beter onderwijs te realiseren. De hulp van buitenlandse deskundigen zal zeker zinvol zijn, maar alleen als we de moed hebben hun rapporten, hun ideeën grondig te analyseren en te toetsen op hun bruikbaarheid in DEZE, in ONZE maatschappij. Dat dat tijd vergt is logisch, dat we er de tijd voor nemen is verstandig. De buitenlandse deskundige die na een verblijf van enkele weken op de Antillen en het indienen van een lijvig rapport, verwacht binnen een jaar de resultaten van zijn werk in ogenschouw te kunnen komen nemen, geeft blijk van een volkomen gebrek aan inzicht in de wezenlijke problemen waarmee wij worstelen. En dit geldt zeer sterk voor onze onderwijsproblemen.
Er is echter nog een ander fenomeen in onze samenleving: de in het buitenland afgestudeerde antilliaanse deskundige. Hierbij kunnen we twee groepen onderscheiden. In de eerste plaats zij, die na hun studie zich vol overgave op hun werk storten, hun opgedane kennis toetsen op bruikbaarheid in onze samenleving en zich in hun werk als antilliaanse deskundige manifesteren. Dat zal in de meeste gevallen tijd kosten. De tweede groep wordt gevormd door degenen, die zo spoedig mogelijk de in het buitenland min of meer bruikbaar gebleken (geleken?) oplossingen klakkeloos als de oplossing voor onze problemen zien en die dan ook kwistig via kranteartikelen, lezingen, in vergaderingen en commissies blindstormend poneren. De laatste groep valt nogal op, maar van de eerste groep zijn er zeker méér. En dat zijn de mensen die gerekruteerd moeten worden.
Het mag lijken dat met het hierboven gestelde nogal ver is afgedwaald van het thema. Maar wij geloven dat, welk facet van ons onderwijs men ook belicht, we ons op alle hierboven aangehaalde punten zullen bezonnen moeten hebben. De meningen over het in dit artikel gestelde kunnen verschillen, maar ze zullen zeker diskussiepunten moeten vormen. En liefst binnen een zo groot mogelijk aantal geledingen van onze maatschappij. Daarom is bijvoorbeeld de kritiek die van zovele kanten op de onlangs uitgebrachte onderwijsbeleidsnota kwam, zo bijzonder waardevol! De juistheid van deze kritieken willen we in het midden laten, de waarde ligt in het verschijnsel dat vrijwel de gehele antilliaanse gemeenschap zich wel degelijk bezint op haar toekomst, ook op de toekomst van ons onderwijs. En dat geeft goede hoop.

KULTUREEL AKKOORD

Enige jaren geleden gingen de Antillen een kultureel akkoord aan met België. In dit kader bezocht de Belgische deskundige op het gebied van kreatieve ekspressie, de heer August Bal, in 1978 de Antillen. De heer Bal is een man met een ruime ervaring op het gebied van de kreatieve ekspressie, maar daar ligt niet zijn grootste waarde voor ons. Hij is ook een man die zich terdege realiseert dat hij als buitenlander erg voorzichtig moet zijn met het poneren van stellingen. Hij is bereid de funktie te vervullen van een woordenboek, dat opgeslagen kan worden als daar behoefte aan is. En aangezien de Vlaming in de afgelopen eeuwen zelf een hard gevecht heeft moeten leveren om zijn eigen identiteit te ontworstelen aan allerlei vreemde kulturele invloeden, is zijn begrip voor onze situatie groot en wat belangrijker is: hij handelt daar ook naar. Als gevolg van het eerder genoemd kultureel akkoord werden landelijke kursussen kreatieve ekspressie gestart met aktiviteiten op elk der eilanden van de Nederlandse Antillen. Hierbij werden vanaf het begin lokale deskundigen als begeleiders ingeschakeld. Zo werd Nigel Matthew van Aruba hierbij betrokken. Hoewel jammer genoeg weinig ruchtbaarheid aan de ontwikkeling van dit projekt is gegeven, is het zeker nog niet dood. Zo is het eksperimenteel FORUM theater een rechtsstreeks uitvloeisel. Anderen zijn al of niet in groepsverband nog steeds bezig op andere terreinen van de kreatieve ekspressie. Kortgeleden vertoefde de heer Bal weer voor een korte tijd op de Antillen en werd het resultaat van zijn eerste aanzet geëvalueerd en de basis gelegd voor de verdere uitbouw. Ook is inmiddels een andere Belgische deskundige, de heer Duyvetters, aan de landelijke overheid ter beschikking gesteld. Ook zijn twee lijvige rapporten uitgebracht, die helaas om niet geheel duidelijke redenen op Aruba niet in voldoende mate zijn verspreid.

KREATIEVE EKSPRESSIE

Binnen de kreatieve ekspressie kunnen we drie aspekten onderscheiden: klank, beweging en beeld. We spreken dan ook van klank-, bewegings en beeldende ekspressie. De grenzen tussen deze drie gebieden zijn niet scherp aan te geven. Hetgeen overigens logisch is, omdat zij eigenlijk één geheel vormen. Ons onderwijs heeft in het verleden, en jammer genoeg is dat nog zo, die grenzen zeer strak trachten te trekken: de lesroosters vermelden de vakken muziek, tekenen, handenarbeid, handwerken, drama en lichamelijke oefening. Het lesrooster bepaalt zelfs het moment waarop elk vak gegeven moet worden. Wil men van het rooster afwijken dan moet dit

→

aangevraagd worden. Alleen hierdoor al zal de kreatieve ekspressie niet optimaal tot haar recht kunnen komen. Maar het zijn niet de belangrijkste oorzaken!

Er zijn nogal wat misvattingen over het begrip kreatieve ekspressie. In de eerste plaats is het zeker GEEN vak! Daarom is de integratie van de ekspressie-vakken per definitie geen oplossing, wel een stap in de goede richting. Daarom is het opstellen van leerplannen voor de verschillende ekspressie-vakken apart geen oplossing, evenmin als uitbreiding van het aantal lessen, het tot eksamenvak bombarderen, of welke andere lapmiddelen we nog meer kunnen bedenken. Elke maatregel op basis van de gedachte dat kreatieve ekspressie een op zich zelf staand gebiedje binnen het totale onderwijs is, kan niet als optimaliserend worden beschouwd.
Wat dan wel? We zullen alles in het werk moeten stellen om het kreatief-ekspressief vermogen van elk individu tot optimale ontwikkeling te doen komen of liever: te laten komen. Want de behoefte aan en het vermogen tot kreatieve ekspressie is in ELK kind aanwezig. Maar het is een zaadje dat pas in goede aarde, in het juiste klimaat en met een liefdevolle verzorging tot volle bloei zal kunnen komen. In de huidige maatschappij wordt een groot beroep gedaan op de kreativiteit van het individu; de toekomst zal voor een groot gedeelte afhangen van de mate waarin de bevolking haar wensen zal kunnen laten doordringen en een niet te negeren eigen inbreng zal hebben bij de besluitvorming. Daarbij zal een kritische houding

voorwaarde zijn. Daarom zullen bij de uitbouw van de kreatieve ekspressie de beginselen van de kritische mediadidaktiek zeker op hun waarde geschat moeten worden. Het verband is duidelijk als we bedenken dat deze vrij recent in Duitsland ontstane didaktische visie onder de naam "visuelle Kommunikation" bekend staat.

VAK OF SYSTEEM

Het is duidelijk dat kreatieve ekspressie zeker geen apart vak in ons onderwijs mag zijn. Het zal veeleer een systeem van ons hele onderwijs moeten worden. De gedachten achter de kreatieve ekspressie zullen toegepast moeten worden binnen het totale onderwijsgebeuren. Daarom is het zo belangrijk dat ook de vakdocenten voor de meer eksakte vakken van de waarde van kreatieve ekspressie als wezenlijk onderdeel van hun terrein doordrongen raken. Het is te verwachten dat juist deze vakdocenten zich wat argwanend zullen opstellen. Sommigen zullen de vrees koesteren een gedeelte van de invloed als "belangrijk" vak te moeten prijsgeven, anderen zullen bang zijn, gezien de inderdaad wat chaotische ontwikkelingen binnen de zogenaamde ekspressie-vakken, het paard van Troje binnen te halen, weer anderen zullen twijfelen aan hun vermogen deze ommezwaai te maken. Het proces zal zich dan ook zeer geleidelijk moeten voltrekken. Er zal waarschijnlijk een generatie voor nodig zijn. We zullen echter NU moeten beginnen. Een misschien ondankbare taak, zeker voor hen die zo graag zelf nog de lauweren willen oogsten. Maar we hebben genoeg nare ervaringen opgedaan met korte-termijn-oplossingen om eraan te durven beginnen. En we KUNNEN beginnen! Zelfs binnen het huidige onderwijssysteem, zelfs met de huidige wettelijke regelingen, zelfs met de soms nog wat betuttelende houding van schoolbesturen en andere instanties. Er is maar één voorwaarde: we moeten WILLEN. We moeten achter het idee staan. Een sterkere integratie van de vakken, projekt-vormen, een grotere ruimte scheppen voor de eigen inbreng van het kind, het laten varen van onze vaak nog belerende, autoritaire, docerende houding, een groter beroep op de zelfstandigheid van het kind, een beter teamoverleg, zijn allemaal zaken die NU al gerealiseerd kunnen worden. Leerplannen mogen dan voorschrijven welke stof u moet behandelen, maar vrijwel nooit HOE u dat moet doen, zelfs niet WAAR u dat moet doen. Geen weldenkend inspekteur zal kunnen ontkennen dat u aan het rekenen bent (als we nog steeds met alle geweld in vakken willen denken) wanneer u dansend, zingend, spelend bezig bent met getallen, op het speelveld misschien nog wel. Als het kind in de pauze op een regendag in het zand speelt met in elkaar overlopende kuiltjes water, dan is het zinvoller bezig dan bij de natuurkundeles waar met doorsnede-tekeningen wordt gewerkt om het begrip kommunicerende vaten bij te brengen. Geen wet verbiedt u dit buiten spelen met kuiltjes water meer zin te geven door de kinderlijk spontane spelaktiviteit te begeleiden en het een natuurkundeles te noemen. Maar de leerkracht zal de mogelijkheden moeten kunnen en willen zien, zal moeten durven. Ook zal de leerkracht zelf voldoende inzicht moeten hebben in de stof. Weten we zelf wel wat we doen als we de kinderen vertellen dat 6 gedeeld door 1/3 het getal 18 op moet leveren? Ook zullen we een duidelijk beeld moeten hebben van de onderwijsdoelen die we nastreven, als we tenminste een einddoel voor ogen hebben. We zullen ons steeds af moeten vragen of datgene wat we in onze eigen klas doen waarde heeft voor de totaal-ontwikkeling van het kind. ALLE aktiviteiten zullen met hetzelfde doel voor ogen ontplooid, geaktiveerd moeten worden. Daarvoor is visie nodig. Het minste wat we van elke leerkracht mogen verwachten is dat hij zich bezint op andere mogelijkheden, zeker als hij kritiek levert op de huidige gang van zaken.
Uiteraard is het niet de bedoeling dat iedereen nu maar op eigen houtje systemen gaat ontwikkelen. Het proces zal nauwlettend begeleid moeten worden. Maar als eenieder nu al bereid zou zijn zijn eigen funktioneren kritisch onder de loep te nemen dan zijn we tenminste begonnen. Dan zijn we bezig de grond bouwrijp te maken voor het zaad van de kreatieve ekspressie. En pas als dat gebeurd is kan de volgende stap gezet worden. ●

VENGANSA!

Poko tempo pasá nos por a lesa den korantnan lokal kon *infantil* e partido MEP sa aktua ora e ta bringa su oponentenan. Nos ta referí aki na e asunto di stashonamento di outo dje miembronan di oposishon (ku ta forma parti di Staten i di Gobierno Sentral). Pa nan asombro e personanan aki mester a deskubrí ku e parkeerwachter di e parkeerplaats na airopuerto a haña òrdo di gobierno insular (MEP) pa prohibí e miembronan di oposishon, ku ta miembro di Staten of minister, pa parkér nan outo na e sitio ku ta spesialmente reservá pa esaki.

Algo asina ridíkulo i infantil ta difísil pa enkontrá asta serka muchanan, p'esei eigenlijk nos no por papia di un mentalidat infantil den e asunto aki, pero mas bien di un mentalidat anti-demokratiko pa no bisa putrí. Asuntonan di tal índole un biaha mas ta reforsá nos opinion ku e aktual mandatarionan di Aruba lastimamente ainda no por konta riba e madures mental ku ta tan nesesario pa personanan ku ta pretende di por guia un pueblo pa su independiensia. Nos inkietut enkuanto esaki ta bira mas grandi ainda ora nos mester konstatá, pa via di varios susesonan, ku e mentalidat anti-demokratiko i asta putrí a bira algo kompletamente inkorporá den seno di e partido na mando. Nos tin e fuerte impreshon ku e mentalidat aki ta afektando mas i mas hende den nos komunidat. P'esei nos ta kere ku un advertensia serio enkuanto esaki ta na su lugá; un advertensia pa e sistema di vengansa ku e partido na mando ta aplikando aktualmente.

Nos lo ilustrá loke nos kier men ku e siguiente ehèmpel, algo ku en berdat a pasa, anke ku ta difísil pa kere.

Nos tur ta korda kon mas o menos un aña pasá Aruba a haña ta nesesario pa lanta su propio "Aruba-huis" na Den Haag, ya ku e partidonan di Aruba tabata di opinion ku Antillenhuis no tabata sirbi e interesnan di Aruba debidamente. Bestuurscollege di Aruba di antemano a pone kasi un miyon florin disponibel, ku algun tempo despues tambe a wordo aprobá pa henter eilandsraad (ku eksepshon di PPA). Na Hulanda pa algun tempo kaba un eks-empleado rubiano di Antillenhuis a keda enkargá ku e organisashon di e asina yamá Kas di Aruba i en berdat algun tempo despues e Kas di Aruba a keda inougurá ofisialmente. Nos sa awor ku esaki ta un kas temporal, ya ku na e momento aki e staf ta kampa den e luhoso hotel Babylon, pero e tempo ei tur hende tabata komvensí ku e Kas di Aruba tabatin un futuro masha briyante na Hulanda. Awor porfin e eks-empleado di Antillenhuis ya menshoná por dediká su mes kompletamente na e kousa di Aruba, algo ku a dun'e hopi satisfakshon.

OPSTAKULO

Tòg tabatin algo ku no tabata mucho na su agrado: Ora el a kita fe Antillenhuis, esaki tambe tabatin komo konsekuensia ku e mester a sali for di e kas ku Antillenhuis a hür p'e den un bario distingí di Den Haag. Algo ku den nos konsepto ta lógiko, pero ku aparentemente e eks-empleado di Antillenhuis no por a apresia mucho. El a hasi tur si esfuerso pa keda den e kas, pero finalmente Antillenhuis a logra sak'e for dje kas, anke ku medidanan drastiko.

N' ta nesesario pa splika akinan ku e eks-empleado aki ta un militante di e partido na mando, pasobra t'asina só bo por haña un puesto den Arubahuis. N' ta nesesario tampoko pa splika akinan ku e notisia di e mudamento forsá ariba deskribí a plama den un rato di ora den seno di partido na mando . . .

Na Aruba e tempo ei tabatin un persona gravemente malo, problema di kurason, ku tabatin mester di tratamento médiko urgente den eksterior. Despues di hopi esfuerso e persona aki tabata logrando un tiket di gobierno insular di Aruba pa hasi e biahe pa eksterior. Na ultimo momento sinembargo a surgi un opstakulo: e persona en kuestion tabatin e mala suerte di ta ruman di funkshonario di Antillenhuis, e instansia ku a tribi di saka un luchadó rubiano for di su kas!

Aki e momento di vengansa a yega: Net promé ku e persona gravemento malo tabata di biahe pa eksterior pa haña su tratamento médiko, su famia ta haña e grato notisia ku e biahe no por a bai dor! B'a lesa bon: E biahe no por a bai dor, e no ta haña tiket di gobierno!

MIEDO

Manera nos a skirbi kaba, esaki ta djis *un* ehempel, pasobra asuntonan di tal índole aparentemente a bira kustumber aki na Aruba. Bou di e lema "si bo no ta pa nos, bo ta kontra nos" sistematikamente personanan den servisio di gobierno insular ta haña nan mes den problema.

Nan ta wordo strobá den nan trabou, nan no por mehorá nan posishon of nan ta gewon keda sin haña trabou di nan superiornan. E echo ku bo ta di un otro partido polítiko of ku b'a mustra ku bo no ta di akuerdo ku algo, por ta sufisiente motibo pa pone bo riba un "zijspoor". Personanan ku ta tribi di duna kritika ta haña menasanan serio di banda di nan superiornan . . . superiornan ku nan mes hopi biaha a ser nombrá a base di koló polítiko i *no* a base di nan kapasidat. Den hopi departamento e superiornan aki ta hiba un maneho masha diktatorial, tumando desishonnan pa ku nan empleadonan sin ku e empleadonan konserní ta ser konsultá. A konsekuensia di tur esaki un ambiente di miedo ta reina den varios departamento. Lembemento a bira e úniko manera pa mehorá of djis mantené bo posishon.

No ta por nada ku proposishonnan di FTA enkuanto un programa di om-, her- i bijscholing pa e trahadónan di TAV di manera ku nan por bai partisipá den e proseso laboral normal, no ta haña ningun atenshon di e gobernantenan. E departamento aki mester por sigui fungi komo e departamento ideal pa loke ta toka favoritismo polítiko.

FOFO

E sistema di mara hende dor di nan trabou na sierto partido politiko ta algo ku ta tumando formanan gigantesko. Na Aruba na e momento aki kasi no tin famianan mas ku no tin un familiar ku no tin un trabou of ku no a pèrde of keda sin haña un trabou pa motibonan politiko.

Nos ta señala esaki pasobra nos ta kere ku e desaroyonan aki ta formando un peliger serio pa nos demokrasía. E proseso ku nos ta señalá ta stroba e hendenan pa partisipá libremente den e proseso polítiko, pasobra esaki por trese nan pan di kada dia na peliger! E sistema aki eventualmente tambe lo trese ku ne ku nos sistema di demokrasía ta bira algo fofo, pasobra votonan por wordo kumprá ku trabou di gobierno. Mester ta bisto ku no ta falta hopi mas pa di e forma aki nos yega na situashonnan bon konosí kaba den nos region, manera na Haiti. Pone aserka e kampaña sistematiko di banda di nos gobernador interino kontra sindikatonan aki na Aruba i simultaneamente e kampaña ku sierto matutino ta hibando kontra nos sistema hudisial i lo bo komprонde ku nos tin ku teme lo peor pa loke ta toka demokrasía aki na Aruba. I nos kier remarká aki tambe ku e temor aki no ta konta solamente pa e aktitut di *un* solo partido, pero ku e ta konta pa e aktitut di *tur* partido. Nos sa ku loke nos a deskribí aki riba a tuma lugá bou gobernashon di tur partido aki na Aruba i nos ta puntra nos mes si e otro partidonan en berdat lo kombatí e tendensianan peligroso aki si akaso nan bin na poder. Sentimientonan di renkor i sed pa vengansa ta elementonan ku *tur* e partidonan di Aruba mester kombatí. ●

TEROR

Maske nos a primintí nos mes pa no dediká mucho mas atenshon na e fenomeno Mansur i su korant Diario, e susesonan di e delaster simannan ront di e korant aki ta obligá nos di duna nos komentario tòg. Den su tempo kòrtiko di eksistensia e korant aki a demostrá di ta un di e korantnan na Antias ku menos ta kompronde kiko kiermen periodismo responsabel.

Den nos artikulo, "Jossy Mehsen Mansur i Diario, un peliger pa nos demokrasia", den e numero 6 di e aña aki, nos a trata den ekstenso e tendensia anti-demokratiko i fasísta di e korant aki i su redaktor/direktor. Nos a demostrá kon, den su odio profundo pa tur esnan ku ta tribi di lansa un bos krítiko i konstruktivo den nos komunidat, e korant aki a lastra nos redakshon, nos sindikato i nos presidente, pero tambe otro sindikato- i sindikalistanan den lodo na un manera inkreíbel!
Delaster simannan nos ta ripará kon di banda di e korant aki un komedia sin presedente ta wordo hungá. Un komedia ku ta prueba pa nos atrobe di e infantilidat i falta di seriedat di banda di e korant aki.
Pa splika lokual nos kiermen ta bon pa nos bai bèk un tiki den historia. Na mart 1981, Skol & Komunidat ta saka un artikulo titulá "Jossy Mansur i su Ph.D.-nan", ku kua nos intenshon tabata pa demostrá ku e prestigio ku e persona aki semper a eksigi A BASE di su diplomanan, tabata un farse. Mansur a lanta un kaso kontra nos redakshon i, manera konosí, a pèrde e kaso. Den su defensa Skol & Komunidat a splika ampliamente ku e ta konsiderá komo su deber komo revista responsabel i krítiko pa, pa interes general, señala i kritiká tur klase di tendensianan anti-demokratiko den nos komunidat. Sr. Mansur, den wowo di Skol & Komunidat, a demonstrá di ta un persona ku no ta respetá e derecho di ekspreshon di kada individuo. Ta konosí ku sr. Mansur den nos komunidat ta presentá su mes komo un persona hopi studiá i ku esei lo ta dun'e e derecho di komo "profeshonal" duna su punto di bista riba diferente asunto. Nos tabatin prueba ku esaki tabata un imagen falso i a haña ta responsabel pa konfrontá komunidat ku esaki.

Hues

E echo ku Mansur a perde e kaso no solamente a hasi su odio kontra Skol & Komunidat bira mas intenso, pero asta a kousa ku e mesun persona ku semper a alabá su mes komo un persona ku sí ta respetá lei i e huesnan, a kuminsá ku un kampaña formal kontra fiskal Gorter.
Algun tempo pasá e redaktor di Diario ta haña su mes atrobe den problema ora ku sr. Viktor Winklaar ta entama un kaso kontra dje pa motibo ku den un artikulo den Diario a wordo bisá ku ta sr. Winklaar ta esun ku a duna informashon inkorekto tokante Aruba na sr. Ernesto de la Fé.
Manera ta konosí, atrobe Mansur ta pèrde e kaso i ta wordo obligá pa rektifiká e akusashon den su korant.
Un bes mas nos ta wak kon difisil ta pa e redaktor aki pa asepta kritika, ora den un intento pa saka su frustrashonnan e ta baha atrobe riba un miembro di e korte hudisial, den e kaso aki hues Kerssemakers.
Pa di promé e ta bin ku e argumento estúpido ku si den e kaso kontra Skol & Komunidat no tabata trata di difamashon, anto imposibelmente den e kaso kontra su persona sí ta trata di difamashon.
Mirando nos eksperiensia anterior ku sr. Mansur, unda nos a sera konosí ku su logika extra-ordinario, e argumentashon aki no tabata kompletamente un sorpresa pa nos.
Lokual sí tabata nobo pa nos tabata e distinshon ridíkulo ku sr. Mansur a hasi entre "makamba" i "hulandesnan" pa asina sostene su kampaña kontra hues Kerssemakers. E atitut di hues Kerssemakers den e kaso kontra Mansur, ta hasi ku sigun Mansur e hues aki ta kai den e kategoria "makamba". Esei kiermen mas o menos ku e persona aki no ta sirbi pa nada i pesei mester wordo saká for di Aruba tambe!
Interesante ta pa nota ku danki Dios lo ta posibel pa "switch" di un kategoria pa e otro: E mesun Gorter ku algun tempo prome tabata persona nongrata (i pues lo mester a kai den e kategoria "makamba") awendia ta wordo alabá dor di Mansur pasobra e sí no a reakshoná riba e "opinionnan" ku Mansur tin riba su persona. Mansur ta lubida di remarká ku no ta hues Kerssemakers, sino ta Ministerio Publiko a eksigi un investigashon entorno di Mansur su "opinionnan" tokante miembronan di e korte hudisial.

E di tres paso di Mansur tabata pa papia di "terorismo hudisial" di parti di Ministerio Publiko. E "terorismo hudisial" aki lo ta motibo pa e sera su korant, pa asina "protehá" su trahadornan.
Un momento nos a keda babuká. Pasobra si esei ta un motibo pa sera un korant anto Skol & Komunidat mester a sera dia bieu kaba. Tambe den e kaso kontra Skol & Komunidat a interoga tur hende ,esta e redak- →

teror

shon, pero tambe e persona ku ta soro pa lay-out i e gerente di VAD.
Pero ora ku despues di algun dia e korant Diario ta bolbe sali riba merkado, nos a kompronde ku esaki tabata un otro táktika pa buska un kaminda pa skonde frustrashonnan i pa traha riba sentimientonan di pueblo.

"Bokkesprongen"

Mas resién nos a nota un tendensia nobo den e defensá kasi pániko di e redaktor aki: Awendia ta journalista i revistanan *hulandes* (i no "makamba") mester trese e solushon. Awendia sr. Mansur ta buska sostén te na Hulanda, asta serka un korant manera "Vrij Nederland", ku ta un korant ku, sigun e kriterionan di Mansur més, mester ta kai den e kategoría di "komunista", e mesun kategoría ku, sigun Mansur, Skol & Komunidat ta kai aden.
Ta simplemente iróniko pa wak kon awor Mansur ta propagá su mes komo defensor di derecho di ekspreshon liber na Aruba.
Na hulandes nos ta yama tur e intentonan aki "bokkesprongen".
Ta piká pa wak kon un persona por ta para hasi su mes asina ridíkulo. Di nos banda nos ta sigui opservá e siguiente pasonan ku Diario i su direktor lo tuma, pa purba di salba su kara. ●

Bestuur van de Simar wenst alle leerkrachten prettige kerstdagen en een voorspoedig 1983 toe

BON-BON(s)!

"Bon bon!", hoor je wel eens roepen wanneer de oppositie bepaalde 'onregelmatigheden', begaan door onze regeerders, aan de kaak stelt.
Een raadslid van de oppositie vroeg in dit verband onlangs in de E.R.-vergadering van 18|11 jl. of het waar was dat een adviseur van het Eilandgebied een cadeau voor zijn vrouw zou hebben gekocht t.w.v. f. 150,— op rekening van het Arubahuis. Na enige navraag werd ons duidelijk dat hier gedoeld werd op de heer Ben Wilms, jurist bij Constitutionele Zaken. Wij belden hem op om zijn commentaar op deze beschuldiging te vernemen: "Dat kan ik u precies vertellen. Mijn vrouw is in april in Nederland geweest en heeft toen voor het Arubahuis een zwaar pakket dokumentatiemateriaal meegenomen naar Aruba. Uit erkentelijkheid voor die moeite, heeft de direkteur van het Arubahuis mijn vrouw een doosje bonbons gegeven ten bedrage van f. 10,—. Moet je nagaan! Als het pakket per post zou zijn verstuurd, zou dat over de honderd gulden hebben gekost!"
We weten niet welk bedrag precies vermeld staat in de boeken van het Arubahuis maar wellicht zijn daarin ook begrepen de dokterskosten van mevr. Wilms m.b.t. haar rugklachten, ontstaan door het torsen van het zware pakket van Nederland naar Aruba, alhoewel . . . dat lijkt ons wel erg onwaarschijnlijk . . .
We hopen dat de bonbons gesmaakt hebben. ●

grawata

Ta na interes di nos ekonomia, ku ALM sigui PERDE tur dia??
★
ARUGAS: konsiente! Ku interes di SU MES na mente!!
★
TELE-MEPISIAS . . .
★
Mi no tin televishon di koló na kas, pero segun mi e koló dominante di Telenoticias mester ta gel . . . (e ta klop?)
★
Nelson Lodober . . .
★
Mihó e direktiva di Simar keda warda un par di tempo mas ku tratamento di e topiko di derechonan igual pa hende muhé. Mientras ku den Bestuurscollege tin un diputado ku ta usa publikamente e ekspreshon insultante 'bira muhé', ora e kier men 'chicken out', nan lo no tin niun tiki di komprenshon di e banda ei.
★
Tabata un poko difísil pa traha Grawata e luna aki: Betico tabata afó pa kasi tres siman!
★
Porfin recherche a bai siña na Miami kon pa investigá asuntonan di korupshon.
Awor nan mester pasa un stage pisá na Aruba . . .
★
Jossy ta dispuesto pa bai será, pero Dakota ta dispuesto pa tumé??
★
Felix, "de eeuwige student". E tin ku studia delaster un kos, pero e n' ta bin kla nunka!!
★
Joe ku Eddy: Ban wak ken di nos ta Ma(s)duro.
★
Nel mester ta tur zonzá despues di tur e bueltanan di 360 grado.
★
Aruba Bio - Scoop.
★
Nel a kambia su "letter-head". Awor el a bira diputado di "maffiosi-wezen". Nos ta kompletamente di akuerdo ku ne ku e "letter-head" aki ta pas mihó ku su persona ku esun di "kasino-wezen".

Redakshon di Skol i Komunidat ta desea tur su lektornan felis dianan di fiesta i un prospero aña 1983